

Forum

Van programmeur naar promotor

Kunnen muziekorganisaties binnenkort de huur opzeggen?*

Lisa Gribling Door het groeiende aanbod van popmuziek op internet en met de social media als gids vindt het publiek zijn eigen weg, en die leidt steeds vaker naar festivals en evenementen op speciale locaties. Betekent dit het einde van de traditionele muziekprogrammeur van één podium, of kan hij de bakens verzetten?

Hoewel vanaf de jaren negentig in de vorige eeuw veel poppodia zijn gebouwd en verbouwd (zoals Patronaat, Effenaar, Paradiso en 013) wijzen recente ontwikkelingen erop dat dit 'gebouwen' alweer verouderd is. De club is uit, festivals en evenementen zijn in. Globalisering, de opkomst van het internet en de toenemende concurrentie om vrijetijdsbesteding zorgen op de Nederlandse markt voor een verandering in vraag naar en aanbod van live popmuziek. Zowel het publiek als de gevestigde artiest stelt vaak nieuwe eisen aan het totaalplaatje. Poppodia anticiperen op deze veranderingen door te programmeren op andere locaties. Niet alleen gaan zij verhuurconstructies aan met podia in de stad, ook worden compleet nieuwe locaties ontdekt en benut. Prachtige kerken, knusse zolders en openluchtpodia functioneren als nieuwe decors voor liveoptredens en voegen artistieke waarde toe aan de muziekbeleving. Vrijwel alle poppodia kijken in meer of mindere mate letterlijk en figuurlijk buiten de muren van het eigen gebouw. Dit leidt onder andere tot de vraag of het voor muziekorganisaties überhaupt nodig is om een eigen gebouw te hebben.

Door het groeiende aanbod van popmuziek op internet raakt het publiek voor steeds meer genres versnipperd. De rol van radio- en tv-stations als *gatekeeper* wordt

steeds kleiner doordat het mondige publiek de niche prima zelf weet te vinden met onder andere social media. Terwijl alternatieve stromingen voorheen de populaire selectie van de massamedia niet altijd haalden, brengen deze artiesten tegenwoordig veel gemakkelijker hun muziek aan de man. Om ook deze opkomende *underground acts* een podium te bieden en in de behoefte van het publiek te kunnen voorzien zoeken programmeurs naar passende (kleinere) locaties. Dit maatwerk is niet alleen een logistieke afweging, maar verkleint ook de financiële risico's.

Poppodia moeten een grotere inspanning leveren vanwege de toegenomen concurrentie om de vrije tijd van de consument. Het kritische publiek wil verrast worden en kiest vaak voor een meer speciale beleving. Zo verkocht een concert van Bon Iver aan 'stadsstrand' de Kardingerplas in Groningen in een halve dag uit, terwijl een optreden in de Heineken Music Hall een half jaar later daar maanden over deed. Het huidige publiek is minder gebonden aan een podium en is steeds meer bereid te reizen om bijzondere optredens en evenementen bij te wonen. Podia anticiperen hierop door te zoeken naar locaties met meerwaarde in de vorm van een bijzondere sfeer, een andere capaciteit of de mogelijkheid tot *seated shows*.

* Dit artikel is gebaseerd op mijn afstudeeronderzoek aan de Erasmus Universiteit Rotterdam: Gribling, L.A. (2012) *Outside the box: the added value of strategic alliances for Dutch popular music venues*.

Ook artiesten vragen vaker om een speciale beleving. Internet globaliseert het speelveld waardoor podia harder moeten werken om deel uit te blijven maken van de toerschema's van de gevestigde artiesten. Er blijven minder shows over voor Nederland terwijl steden onderling stevig concurreren om de populaire shows binnen te halen. Artiesten willen niet steeds hetzelfde rondje toeren; ze zoeken naar bijzondere speelmogelijkheden zoals een kerk of een leegstaande fabriek. Een live-optreden gaat steeds vaker om het totaalplaatje, alles moet kloppen. Ook is het voor de artiest een mogelijkheid om zich te onderscheiden en op te vallen in het grote aanbod. Door de gecreëerde schaarsheid wil het publiek deze unieke ervaring niet mislopen. Hedendaagse muziekprogrammering vraagt om maatwerk met daarin meer zorg voor zowel publiek als artiest.

Concullega's

In *NRC Handelsblad* (7 december 2013) stelde schouwburgdirecteur Melle Daamen dat er in de podiumsector meer samengewerkt moet worden in termen van programmering. Zo zouden programmeurs van grote instellingen ook het programma van het Holland Festival voor hun rekening kunnen nemen, of andersom. De popsector loopt zoals vaker voorop, daar is deze uitwisseling al gaande. Vrijwel alle programmeurs van podia zijn ook betrokken bij de festivals van de stad. Het delen van kennis en netwerk wordt breed geaccepteerd en gestimuleerd. Door de genoemde recente ontwikkelingen blijkt dat deze manier van werken zich uitbreidt naar de poppodia zelf. Om zowel de kritische bezoeker als de kritische artiest binnenboord te houden verschuift langzaam de prioriteit van de programmeurs; het huidige Nederlandse systeem begint te verouderen en programmeurs denken steeds meer vanuit de stad dan vanuit het eigen podium.

Vanwege de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de podia ten opzichte van de stad is de concurrentie *binnen* een stad een stuk minder aanwezig dan *tussen* steden (met uitzondering van Amsterdam, waar De Melkweg en Paradiso wel degelijk vaak in elkaars vaarwater zitten). Binnen een stad zien organisaties elkaar eerder als complementair doordat zij vanuit een andere capaciteit een andere functie hebben en daardoor een andere doelgroep aanspreken. Samen vormen zij een keten waarin talent zich kan ontwikkelen en creëren ze een gunstig cultureel klimaat in de stad. Zo kwam eerdergenoemd concert van Bon Iver aan de Kardingerplas tot stand door een samenwerking van muziekcentrum De Oosterpoort met stadsconcullega pop-

podium Vera. Het belangrijkste argument van de organisaties voor deze bundeling van krachten was dat ze zo'n act niet aan de stad voorbij konden laten gaan.

De programmeur van een podium is in het Nederlandse systeem een extra ingebouwde schakel in het boekingsproces. Hij maakt een selectie uit het aanbod van een boekingskantoor. In de VS en West-Europese landen als Engeland en Duitsland bestaat deze tussenpersoon niet. Hier werken promotors voor een stad, niet voor een zaal. Ze boeken een act op de meest geschikte locatie in de stad door middel van een verhuurconstructie. Hun netwerk en expertise worden zo breed ingezet. Dit beginnen we nu terug te zien in de werkwijze van Nederlandse programmeurs. Maar het is de vraag of zij zich kunnen wapenen tegen ontwikkelingen in de markt die het voortbestaan van hun functie in de huidige vorm bedreigen. Hoewel boekingsbureau Mojo lange tijd het Nederlandse speelveld domineerde, begint de sector zich steeds verder te professionaliseren en komen er steeds meer spelers (Friendly Fire, Belmont Bookings) bij in de boekingswereld. Waar nu het financiële risico van een optreden bij de podia ligt, is het een kwestie van tijd totdat boekingskantoren zelf risico gaan nemen in clubs en op die manier ook in Nederland de rol van promotor vervullen. Zodra de kosten concurrerend worden, zal die instap snel plaats gaan vinden. Dat maakt de traditionele programmeur (als *gatekeeper* van één podium) op termijn overbodig.

Een interessante case study is Rotterdam, waar na het wegvallen van het niet rendabele poppodium Watt bestaande organisaties in de stad als het kleinere broertje Rotown en Stichting Motel Mozaïque dit gemis gedeeltelijk opvangen door beide grotere shows op locatie te programmeren. Zo organiseert Stichting Motel Mozaïque, vooral bekend van het gelijknamige festival, een serie popconcerten in de daarvoor meest geschikte locatie, variërend van De Schouwburg en De Doelen tot de Maassilo. Dit omdat Rotterdam niet beschikt over een grootstedelijk poppodium, maar vooral omdat de partijen de artistieke meerwaarde inzien van het gezamenlijk organiseren van zich onderscheidende popconcerten.

Dat de hedendaagse muziekprogrammering om meer maatwerk vraagt is duidelijk. Recente ontwikkelingen dwingen de podia ertoe een actieve houding aan te nemen en beter te luisteren naar zowel publiek als artiest. Hierbij wordt steeds vaker buiten de eigen muren van het gebouw gekeken. Of de muziekorganisaties beter de huur kunnen opzeggen is een tweede.

Lisa Gribling

is als junior associate verbonden aan cultureel adviesbureau Wonderbird (www.wonderbird.eu)